rare.—

Nederlandsch-Israëlietisch

SEMINARIUM

TE

AMSTERDAM.

VERSLAG

OVER DE SCHOOLJAREN

1882 en 1883.

VERSLAG

van het Nederlandsch Israël. Seminarium over het Schooljaar 5642—1881/82.

A. Vakken, behandeld gedurende het Schooljaar 5642—1881/82.

Hoogere Afdeeling.

I. Kritische behandeling van den Babylonischen Talmud: Tract. Sabbath fol. 117*b*—122*b*, 126*b*—129*b*, 137*b*—139*b* met Tosephoth, Alfasi, Maimonides en Ascheri.

II. Casuistiek: Huwelijkswetten.

a. De bronnen: Tract. Jebamoth fol. 61*a*—61*b* en 68*a*—69*b*.
" Ketuboth " 26*b*—28*a*.
" Kiduschin " 76*a*—78*a*.

b. Tur Eben Haeser met בית יוסף en Eben Haeser met בית שמואל en חלקת מחוקק hoofdst. II, III, IV en VI.

III. Interpreteeren van Joodsch wijsgeerige werken:

a. More Nebuchim, boek III, voortzetting van Cap. 35—einde.

b. Kusari, boek I §§ 1—25.

IV. Talmud Cursorisch: Tract. Ketuboth fol. 68*a*—70*a*, 78*a*—82*b*, 105*a*—110*b*.

RECTOR.

Gedurende het wintersemester hadden er homiletische oefeningen plaats, onder leiding van den Rector, op avonduren.

Onderafdeeling.

Afdeeling Rabbijnen.

3de Klasse, 2de Cursus.

I. *Hebreeuwsch.*

a. Exegese: Psalmen 8—19.

b. Taal: Gesenius §§ 51—66.

c. Opstel: 1. Sanherib; 2. Het dispuut van Tortosa; 3. Salomon Molcho en David Reubeni: 4. De verdrijving uit Spanje; 5. De komst der Joden naar Amsterdam.

II. *Talmud.*

a. Stat. Tract. Chulin fol. 112*a*—114*b* en 42*a*—44*b*.

CONRECTOR.

b. Curs.
c. Casuistiek. } Vereenigd met de Hoogere afdeeling.

III. *Nederl. Taal- en Letterkunde.*

a. Lectuur: Hooft: de Warenar 4de bedrijf en 5de tot het 2de tooneel.

b. Opstel: 1. De hervorming; 2. Columbus; 3. Landbouw; 4. Plichtsbetrachting; 5. Verveling; 6. Beschaving.

DR. TOE LAER.

IV. *Latijn.*

a. Lectuur: 1. Proza: Livius I Cap. 9—54; Sallustius Jug. Cap. 27—74.
2. Poezie: Horatius Oden Lib. I.

b. Schriftelijk werk: Themata naar Supfle.

V. *Grieksch.*

a. Lectuur: 1. Proza: Plat. Apologia Cap. 1—15.
Lysias: de Caede Eratosthenis geheel en contra Erat. tot § 86.
2. Poezie: Euripidis Medea tot vs. 763.

b. Schriftelijk werk: Extemporalia.

VI. *Romeinsche Antiquiteiten.*

Opstellen over uitgekozen onderwerpen.

DR. WOLFF.

VII. *Fransch.*

a. Taal: Behandeling van alle taaldeelen en eenige perioden uit de Syntaxis, naar Dubois' Cours gradué, première année.

b. Toepassing en schriftelijk werk: De themata, exercises en verhalen van Dubois' Recueil de themes et d'exercises, première année.

c. Lectuur: Ploetz, Lectures choisies, uitgekozen stukken.

POLAK.

VIII. *Engelsch.*

a. Taal: Cowan en Maatjes tot pag. 81.

b. Schriftelijk werk: Idem themata 1—35.

c. Lectuur: Valkhoff, „The English Reader" pag. 1—69, 137—157 en Vicar of Wakefield pag. 1—45.

PAKKEDRAGER.

IX. *Hoogduitsch.*

a. Taal en schriftelijk werk: Grammatica van Frowein, 2de deel uit en dicté.

b. Lectuur: Leesboek van Frederiks tot N°. 94.

DR. WOLFF.

Afdeeling Rabbijnen.

2de Klasse, 1ste Cursus.

I. *Hebreeuwsch..*

a. Exegese
b. Taal.
c. Opstel.
} Vereenigd met de 3de Klasse.

d. Stat.: Ezechiël, Cap. 5—14.

CONRECTOR.

II. *Talmud.*

a. Stat.: Tract. Pesachim fol. 112*b* tot het einde en fol. 21*a*—22*a*.

WIJNKOOP.

b. Cursor.: Tract. Beba Metsia, Perek III geheel.

CONRECTOR.

III. *Ritualia.*

Orach Chaïm, Cap. 202—213.

CONTENT.

IV. *Nederlandsche Taal.*

(Vereenigd met de 3de Klasse)

V. *Latijn.*

a. Lectuur: 1. Proza: Cicero pro Roscio Amerino §§ 84—138; in Catilinam II geheel; Sallust. Jug. tot Cap. 66.

2. Poezie: Ovidius Metam. uitgekozen stukken.

b. Schriftelijk werk: Themata naar Supfle N°. 136—186.

VI. *Grieksch.*

a. Lectuur: 1. Proza: Xenophon, Anabasis van Lib. I Cap. 2 § 26 tot Lib. III Cap. 5.

b. Taal en schriftelijk werk: naar Kuhners grammatica, tot pag. 300 en dicté.

DR. WOLFF.

VII. *Geschiedenis.*

a. Joodsche: van Chasdai Crescas tot Menasse ben Israel.

CONRECTOR.

b. Algemeene: naar Putz: Nieuwe geschiedenis blz. 130—196.

DR. TOE LAER.

VIII. *Engelsch.*
IX. *Fransch.*
X. *Hoogduitsch.*
} Vereenigd met de 3de Klasse.
XI. *Mathesis.*

A. Voor de mindergevorderdeu.

a. Algebra: Heis 1ste deel.

b. Meetkunde: naar La Croix, Planimetrie tot § 93.

B. Voor de verdergevorderden.

a. Algebra: Heis 2de deel tot pag. 30, voorstel 15.

b. Meetkunde: naar La Croix, Planimetrie geheel, vraagstukken van Kempees tot N°. 193.

ROEFF.

Afdeeling Onderwijzers.

2de Klasse, 2de Cuosus.

I. *Hebreeuwsch.*

a. Exegese.
b. Taal.
c. Opstel.
d. Stat.
} Vereenigd met de afdeeling Rabbijnen 2de klasse.

e. Cursor: Hoogelied, Ruth en Esther.

CONRECTOR.

f. Homilien: uitgekozen stukken uit אלשיך en בינה לעתים.

II. *Rasschi.* Genesis tot Cap. 43.

III. *Kathegetica.* Chinug 414—433.

IV. *Mischna.* Tract. Berachoth en Peah tot perek 8.

WIJNKOOP.

V. *Talmud.* Curs.: (Vereenigd met de afdeeling Rabbijnen 2de klasse).

VI. *Ritualia.* Orach Chaim Cap. 242—335.

WIJNKOOP.

VII. *Nederl. Taal- en Letterkunde.*

a. Lectuur: 1. Leopold tot pag. 308.
2. Hooft, de Warenar (Vereenigd met de afd. Rabbijnen 2de klasse),

b. Letterkunde: Naar Leopold, tot pag. 119.

c. Opstel. } Vereenigd met de afd. Rabbijnen 2de klasse.
VIII. *Geschiedenis.* }

IX. *Aardrijkskunde.* Azië.

X. *Pedagogiek.* Naar Bouman tot blz. 119.

XI. *Hoogduitsch.* }
XII. *Mathesis.* } Vereenigd met de afd. Rabbijnen 2de klasse.
a. Algebra. }
b. Meetkunde. }

c. Prakt. rekenen: Boeser 1ste en 2de verzameling.

d. Theor. „ Strootman 1ste deel tot blz. 60.

XIII. *Natuurkunde.* Het Licht.

XIV. *Natuurlijke Historie.* Naar Bosch en Degenhardt, tot blz. 54.

XV. *Vormleer.* Naar Bouman tot blz. 83.

ROEEF.

XVI. *Theorie van den zang.*

VORSÄNGER.

Eerste (laagste) klasse.

I. *Hebreeuwsch.*

a. Stat.: Jeremias Cap. 1—15.

b. Curs.: 1. Pentateuch: De afdeeling der week.
2. Profeten: Josua en Rechteren tot Cap. 16.

c. Taal: 1. werkwoorden naar Gesenius §§ 38—52.
2. Rudimenta van Mulder.

d. Schriftelijke oefeningen.

II. *Rasschie.* Deuteronomium tot Cap. 11 vs. 20.

VAN DER VELDE.

III. *Talmud.*

a. Stat.: Tract. Baba Metzia tot fol. 8*a*.

b. Curs.: Trac. Betza fol. 15*b*—21*a*.

IV. *Ritualia.*

Chaje Adam הלכות שבת tot Kelal 14.

WIJNKOOP.

V. *Nederlandsche Taal.*

a. Lectuur : 1. Proza } Dozy en Stoppelaar.
2. Poezie }

b. Taal : 1. Van Dale Spraakkunst tot blz. 24.
2. Van Dale Zinsontleding tot blz. 23.
3. Cacographische opstellen.

c. Opstel : dezelfde onderwerpen als voor de afd. Rabbijnen.

DR. TOE LAER.

VI. *Latijn.* Taal- en schriftel. werk naar Kühner : de geheele vormleer.

DR. WOLFF.

VII. *Geschiedenis.*

a. Joodsche : van den tijd van Alexander de Groote tot het het tijdvak der Tannaïeten.

CONRECTOR.

b. Vaderlandsche naar Wijnne : Van het begin tot blz. 27, Willem V.

DR. TOE LAER.

c. Algemeene : 1. Oude : Putz, de Grieksche geschiedenis.

DR. WOLFF.

2. Nieuwe naar Wijnne : Nieuwe geschiedenis tot 1672.

VIII. *Aardrijkskunde.*

a. Vaderl. naar Lagerwij : Groningen, Friesland en Drenthe; Java en Sumatra.

b. Algemeene naar Brugsma : Spanje, Portugal, Italië en Turkije.

DR. TOE LAER.

IX. *Hoogduitsch.*

a. Taal- en schriftel. werk : Gramatica naar Frowein, 1e. stukje tot pag. 76.

b. Lectuur : Valkhoff tot N°. 79.

DR. WOLFF.

X. *Rekenen.*

a. Theoretisch : De eigenschappen der evenredigheden, de talstelsels en de deelbaarheid der getallen.

b. Praktisch : Nieuw praktisch rekenboek 7de stuk 2de afd., herhaling tot blz. 29, Boeser 1ste verzameling en 2de verzameling tot blz. 6 N°. 23.

XI. *Algebra.* Kempees 1ste stuk, tot blz. 22.

XII. *Natuurkunde.* Naar het leerboekje van Helge tot blz. 65.
ROEFF.

XIII. *Theorie van den zang.*
VORSÄNGER.

B. Schoolberichten 1881/82.

Hoogere Afdeeling.

In den loop van dit schooljaar werd deze afdeeling bezocht door de volgende zeven studenten: *I. L. Sohlberg* (Amsterdam), *M. Monasch* (Gouda), *M. Wolff* (Willemsoord), *S. Sohlberg, S. Salomons, E. Hamburg* en *A. S. Onderwijzer* (Amsterdam).

De drie eerstgenoemden bezitten den theologischen graad van Magid en zijn candidaten in de letteren, aan welken akademischen graad het jus docendi aan gymnasia verbonden is.

S. Sohlberg en *S. Salomons* bezitten den theologischen graad van Magid; *E. Hamburg* en *A. S. Onderwijzer* dien van den hoogsten rang als godsdienst-onderwijzer.

De theologische lessen dezer afdeeling (zie A. I, II en III) werden door allen bezocht, met uitzondering van *I. L. Sohlberg*, die slechts ten deele deze lessen bijwoonde, omdat hij zich met privaat-studie bezighield, met het oog op het Moré-examen, dat hij tegen het einde van het schooljaar voornemens was te doen.

De lessen sub N°. IV vermeld werden bezocht door *S. Salomons, E. Hamburg* en *A. S. Onderwijzer.*

De akademische lessen in de literarische faculteit aan de Hoogeschool alhier volgden de laatstgenoemde vier studenten en wel: *Sohlberg* en *Salomons*: Grieksche antiquiteiten, Kunstgeschiedenis en Oude geschiedenis; *Hamburg*: Latijn, Grieksche antiquiteiten en Wijsbegeerte; *Onderwijzer*: Latijn, Grieksch, Rom. antiquiteiten en Wijsbegeerte.

De examens, door studenten dezer afdeeling in den loop van dit schooljaar met goed gevolg gedaan, zijn: het Moré-examen door *I. L. Sohlberg* (Sept.); het Magid-examen door *A. S. Onderwijzer* (Augustus).

Onderafdeeling.

I. Afdeeling Rabbijnen.

a. Derde klasse, 2de Cursus.

Deze klasse werd bezocht door de volgende *drie* kweekelingen: *Ph. J. Gobits, T. Lewenstein* en *J. Vredenburg* (Amsterdam).

De omstandigheid, dat zij in den herfst 1881 op *zeer jongen* leeftijd het admissie-examen aan de Universiteit alhier met goed gevolg gedaan hadden, deed het raadzaam achten, hen nog een jaar aan de lessen aan de onderafdeeling te laten deelnemen, waar de leerlingen onder directe leiding en aanhoudend toezicht staan. Aan den anderen kant echter mocht men niet uit het oog verliezen, dat hun ontwikkeling en vorderingen hun aanspraak gaven op een andere verdeeling en inrichting der lessen. Van daar ook, dat het onderwijs ten opzichte van omvang, hoeveelheid en hoedanigheid een ander karakter moest verkrijgen, dan het gewoonlijk in deze klasse heeft. Dien ten gevolge waren zij vrijgesteld van eenige lessen in de 3de klasse en volgden daarentegen eenige lessen in de Hoogere afdeeling (A II, III*b* en IV).

In Juni (18, 19, 20, 21 en 23) deden zij het eindexamen van de onderafdeeling. Het resultaat daarvan was, dat aan alle drie het diploma van goed afgelegd eindexamen uitgereikt werd, waardoor zij studenten der Hoogere afdeeling geworden zijn.

In Augustus deden alle *drie* voor de Algemeene Commissie van Examinatoren voor godsd.-onderwijzers het examen van godsdienst-onderwijzer van den hoogsten rang met goed gevolg.

---

b. Tweede Klasse, 2de Cursus.

Deze klasse werd bezocht door *drie* kweekelingen: *L. Frank* (Utrecht), *J. Hillesum* (Amsterdam) en *W. Spier* (Weesp).

Het resultaat van het overgangsexamen, dat in September (3 4 en 5) in deze klasse plaats had, was, dat *L. Frank* en *Hillesum* onvoorwaardelijk, *Spier* daarentegen slechts voorwaardelijk in de 3de klasse overging.

II. Afdeeling Onderwijzers.

Deze afdeeling werd bezocht door de volgende *tien* kweekelingen: *A. Polak* (Veendam), *A. Bremer* (Hoorn), *N. S. Boekdrukker* (Weesp), *Aron Frank* (Middelharnis), *Abraham Frank* (Utrecht), *S. Hamburger* (Maarssen) *G. Linnewiel, B. Mok* (Amsterdam) *M. Wolff* ('s Hage) en *L. Cohen* (Nijkerk). Deze laatste werd in April, ten gevolge van een examen, onmiddellijk toegelaten tot deze klasse.

In Augustus deden voor de algemeene Commissie van Examinatoren voor godsd.-onderwijzers *A. Polak,* het examen als godsd.-onderwijzer van den Hoogsten rang, *L. Cohen, Abr. Frank* en *M. Wolff* dat van den laagsten rang met goed gevolg.

Eerste (laagste) klasse 1e Cursus.

Deze klasse werd bezocht door 25 kweekelingen: *M. Bakker* (Amersfoort), *M. van der Hoek* (Leeuwarden), *J. Rabbie* (Amsterdam), alle *drie* overgebleven uit den vorigen cursus; *H. van den Berg, N. Davids, L. Dünner* (Amsterdam), *S. van Leeuwen* (Oss), *A. S. de Levita, L. de Lange, E. Polak, B. Pos, J. S. Roos, S. A. Rudelsheim* (Amsterdam), *A. van Thijn* (Zaandam), *B. Turksma* (Leeuwarden), *I. Zwarts* (Utrecht), allen overgegaan uit de voorbereidende klasse; *A. Blok* (Groningen), *I. de Groot* (Delft), *E. Italie* (Lemmer), *I. Smalhout* (Amsterdam), *H. Vleeschhouwer* (Groningen), toegelaten bij het examen van 21 October; *A. Cohen, E. Cohen* en *M. Cohen* (Arnhem) toegelaten bij het examen van 17 April.

Voorbereidende Klasse.

Deze klasse werd bezocht door 13 kweekelingen: *M. Hijmans, J. Joachimsthal,* toegelaten ten gevolge van het examen in het voorjaar van 1881; *M. Heertje, S. J. Hirsch, H. Koen, J. Legerman* (allen van hier), *M. Trompetter* (Hoorn), toegelaten bij het examen van 21 October; *J. M. van Creveld* (Hoorn), *M. H. Kleerekoper, A. Levie, A. Prins, I. Philips* en *I. van Thijn* (toegelaten bij het examen van 17 April).

Bizondere Berichten.

Het onderwijs in de Fransche en Engelsche taal- en letterkunde wordt aan onze instelling sedert November gegeven; de Fransche taal door den heer *J. E. Polak Jz.*, de Engelsche door den heer *W. Pakkedrager.*

Voor den prijs van het legaat van mevr. de wed. *Slijper-Voet* kwamen dit jaar (28 Nissan) in aanmerking: *L. Frank, Ph. J. Gobits* en *S. A. Rudelsheim.* Het lot besliste ten gunste van laatstgenoemde. De anderen kregen schadeloosstelling door eervolle vermelding op hun getuigschrift.

Ook dit jaar (October) ontving een onzer knapste en vlijtigste studenten als blijk van waardeering *f* 50, welke som den Rector tot het genoemde doel toegezonden was door denzelfden edeldenkenden geloofsgenoot, die ook het vorige jaar bij eene gelijksoortige verblijdende familiegebeurtenis op dezelfde wijze zijne belangstelling in ons Seminarium toonde.

Een nieuw blijk van belangstelling werd in den loop van dit jaar aan onze inrichting betoond door het Bestuur van het genootschap „Steun der Armen" ter bedeeling van behoeftigen alhier, in den vorm eener toezegging van een jaarlijksche toelage ad *f* 100 aan een kweekeling van ons Seminarium, die in meer dan gewone mate, door aanleg, vlijt en gedrag de hoop op de bereiking van het doel zijner studie wettigt.

De meeste aanspraak op waardeering en dank van allen, die in het Seminarium belang stellen, heeft ontegenzeggelijk het Bestuur der R. Jesaja Kleerekoper-stichting Immers niet weinige kweekelingen aan onze inrichting hebben het uitsluitend aan de krachtdadige en onvermoeide ondersteuning van het zoo even genoemde wakkere Bestuur te danken, dat zij hunne studie kunnen voortzetten.

De volgende studenten en kweekelingen genieten gouvernementstoelage: *I. L. Sohlberg, E. Hamburg, A. S. Onderwijzer, Ph. J. Gobits, J. Vredenburg, L. Frank* en *J. Hillesum.*

Aan de openbare godsdienstscholen alhier waren in den loop van dit schooljaar als onderwijzers werkzaam:

a. uit de Hoogere afdeeling:
M. Monasch, I. L. Sohlberg, S. Sohlberg, M. Wolff (Godsd. Bugerschool), *S. Salomons* en *E. Hamburg* (Godsd. Tusschenschool).

b. uit de onderafdeeling als hulponderwijzers aan de Godsd. Armenscholen:
A. Bremer, G. Linnewiel en *B. Mok.*

VERSLAG

van het Nederl. Israël. Seminarium over het Schooljaar 5643—1882/83.

A. Vakken, behandeld gedurende het Schooljaar 5643—1882/83.

Hoogere Afdeeling.

I. Kritische behandeling van den Babylonischen Talmud: Tract. Sabbath fol. 139*b*—151*b*.

II. Casuistiek: בשר בחלב
Tract. Chulin fol. 100*a* en *b*, 103*b*—105, 108*a*—112*b*, 115*a* en *b* met Tosephoth, Alfasi, Maimonides en Ascheri.

III. Interpreteeren van Joodsch wijsgeerige werken:
a. Kusari boek I en II.
b. Oefeningen en verklaringen van uitgekozen stukken uit Baäl Akeda: wijsgeerige inleidingen tot alle homiliën van Baäl Akeda.

IV. Talmud Cursorisch: Tract. Gittin fol. 2*a*—11*b*, 15*a*—30*a*.

RECTOR.

Gedurende het wintersemester hadden er homiletische oefeningen plaats, onder leiding van den Rector en Conrector, op avonduren.

Onderafdeeling.

Afdeeling Rabbijnen.

3de Klasse 1ste Cursus.

I. *Hebreeuwsch.*

a. Exegese: 1. Psalmen 19—30.
2. Ezechiel Cap. 14—21.

b. Taal: Gesenius §§ 66—87.

c. Opstel: 1. Menasse ben Israel; 2. Spinoza; 3. Chagam Tsebi; 4, Mendelsohn; 5. Jesaja; 6. De scheiding der beide Hoogd. Israël. Gemeenten te Amsterdam; 7. Het Synhedrion van Parijs; 8. De zaak Titsa Etslar.

II. *Talmud.*

a. Stat. Tract. Keduschin fol. 41*a*—47*a*.

CONRECTOR.

b. Cursor. Tract. Rosch-Haschana tot fol. 28*a*.

WIJNKOOP.

III. *Ritualia.*

Orach Chaim הלכות תפלין Cap. 25—36.

CONTENT.

IV. *Nederlandsche Taal.*

Opstellen: 1. Het ridderwezen; 2. Het nut der inpoldering; 3. Komt men over den hond dan komt men over de staart; 4. vrij opstel; 5. Het menschelijke leven.

DR. TOE LAER.

V. *Latijn.*

a. Lectuur: 1. Proza: Livius I.
2. Poezie: Virg. Aeneis I—II en VI.

b. Schriftelijk werk: Themata naar Supfle.

VI. *Grieksch.*

a. Lectuur: 1. Proza: Xenophon, Anabasis III, 5—IV § 29, Memorabilia I, 1, Lysias, oratio contra Eratostenem, oratio funebris, Isocrates' Demonicus en Panigyricus § 1—12.
2. Poezie: Homerus, Ilias I, VI en IX.

b. Schriftelijk werk: Extemporalia.

VII. *Romeinsche Antiquiteiten.*

Schlimmer (kleine uitgave) tot § 108.

DR. WOLFF.

VIII. *Fransch.*

a. Taal en schriftelijk werk: Herhaling der onregelmatige werkwoorden en uitvoerige behandeling van verschillende perioden uit de Syntaxis met gebruikmaking van Dubois' Cours gradué de grammaire francaise 2e année en Dubois' Recueil de thèmes et d'exercises, 2e année.

b. Lectuur: Uitgekozen stukken naar Textes Classiques de la Litteraire francaise, par Damageot.

POLAK.

IX. *Engelsch.*

a. Taal: Volgens Tiel, English grammar pag. 1—82 en pag. 139—143.

b. Vertaaloefeningen volgens Id. pag. 1—48.

c. Lectuur: 1. The Vicar of Wakefield, pag. 45—87.
2. Uitgekozen stukken uit de Chrestomatie van L. Herrig.

PAKKEDRAGER.

X. *Hoogduitsch.*

a. Lectuur: Nathan der Weise; Wallenstein tot Piccolomini I, 2.
b. Schriftelijk werk: Themata, dicté.

Dr. WOLFF.

XI. *Geschiedenis.*

a. Joodsche: Van Menasse ben Israël tot onzen tijd.

CONRECTOR.

b. Algemeene: Naar Pütz; Nieuwe geschiedenis pag. 196—243 en herhaling.

Dr. TOE LAER.

XII. *Mathesis.*

A. Voor de mindergevorderden:
a. Algebra: Logarithmen, vergelijkingen met twee en meer onbekenden en vierkantsvergelijkingen naar Heis, 1e en 2e stuk.
b. Meetkunde: La Croix, repetitie en voortzetting van den cirkel tot de in- en omgeschreven veelhoeken.

B. voor de verdergevorderden:
a. Algebra: Voortzetting van de verg. met kunstgrepen, onbepaalde vergelijkingen enz., naar Heis, 2e stuk.
b. Meetkunde: Stereometrie, naar La Croix.

ROEFF.

Afdeeling Onderwijzers.

2e Klasse, 1e en 2e Cursus.

I. *Hebreeuwsch.*

a. Exegese.
b. Taal.
c. Opstel.
} Vereenigd met de afdeeling Rabbijnen.
d. Cursor. Jesaja.

II. *Rasschi.* Genesis Cap. 43 tot het einde en Deuteronomium tot Cap. 19.

CONRECTOR.

III. *Mischna.* Van Peah VIII tot Therumoth.
IV. *Talmud Cursor.* Vereenigd met de afdeeling Rabbijnen.
V. *Ritualia.* Jore Deah Cap. 1—57.
VI. *Kathegetica.* Chinug 433—497.
VII. *Homiliën.* Uitgekozen stukken uit אלשיך en בינה לעתים.

WIJNKOOP.

VIII. *Nederl. Taal- en Letterkunde.*

a. Lectuur: 1. Oude schrijvers: Hooft's Warenar ten einde gebracht en voorts naar Leopold.
2. Jongere schrijvers. } Naar Leopold.
b. Geschiedenis der Nederl. Letterkunde. }
c. Opstel. }
IX. *Geschiedenis.* } Vereenigd met de afdeeling Rabbijnen.
X. *Aardrijkskunde.* Naar Seydlitz, Amerika en Australië.
XI. *Pedagogiek.* Naar Bouman, geheel.

DR. TOE LAER.

XII. *Hoogduitsch.* Vereenigd met de afdeeling Rabbijnen.
XIII. *Mathesis.*

a. Algebra. } Vereenigd met de mindergevorderden in
b. Meetkunde. } de afdeeling Rabbijnen.
c. Prakt. rekenen: Boeser, 3e verzameling.
d. Theor. " Strootman 1e deel blz. 60 tot het einde en het 2e deel.
XIV. *Natuurkunde.* Magnetisme; Electriciteit.
XV. *Vormleer.* Naar Bouman, pag. 83—170.
XVI. *Natuurlijke Historie.* Naar Bosch en Degenhardt, het plantenrijk; de voornaamste delfstoffen.

ROEFF.

Eerste (laagste) klasse.

I. *Hebreeuwsch.*

a. Stat. Jeremias, Cap. 15—40.
b. Curs. 1. Pentateuch: de afdeelingen der week.
2. Profeten: Rechteren geheel, Sam. I tot Cap. 29.
c. Taal: 1. Dicté naar Gesenius §§ 52—67.
2. Rudimenta van Mulder.
d. Opstel: 1. David; 2. Salomo; 3. Mattisjahu; 4. De uittocht uit Egypte; 5. Jochanan Hyrkan; 6. Alexander Jannai.

II. *Rasschi.* Op Deut. Cap. 11 vs. 20—Cap. 17 vs. 14.
VAN DER VELDE.

III. *Talmud.*

a. Stat.: Tract. Baba Metsia III tot fol. 43*a*.
b. Curs.: " Beza fol. 21*a*—27*a*.

IV. *Ritualia.* Chaje Adam, Kelal 14—52.
WIJNKOOP.

V. *Nederl. Taal.*

a. Lectuur: 1. Proza. 2. Poezie. } Naar Dozy en Stoppelaar.
b. Taal: 1. Van Dale, Spraakkunst, blz. 24—53.
2. " " Zinsontleding, blz. 23—60.
3. Cacographische opstellen.
c. Opstel: 1. Het Ridderwezen; 2. Beschaving; 3. Inpoldering; 4. Zoo taal, zoo volk; 5. Hij loopt met molentjes; 6. De invloed van Nederland na 1713.
DR. TOE LAER.

VI. *Latijn.*

a. Taal en schriftelijk werk: Naar Kühner, syntaxis en themata dicté.
b. Lectuur: 1. Nepos, Miltiades, Themistocles, Hannibal, Epaminondas; Pelopidas.
2. Phaedri fabulae.
DR. WOLFF.

VII. *Geschiedenis.*

a. Joodsche: Van het tijdvak der Tannaïeten tot den ondergang van het Gaonaat.
CONRECTOR.
b. Vaderlandsche: Naar Wijnne: Van Philips de Goede tot den dood van Willem I.
DR. TOE LAER.
c. Algemeene: 1. Oude: Pütz, Romeinsche Geschiedenis.
DR. WOLFF.
2. Nieuwe: Wijnne, 1672—1792 en repetitie.

VIII. *Aardrijkskunde.*

a. Vaderlandsche: Naar Lagerwij, Overijssel en de koloniën.
b. Algemeene: Naar Brugsma: Engeland, Zweden en Noorwegen, Grickenland; herhaling van Spanje, Portugal en Italië.
DR. TOE LAER.

IX. *Hoogduitsch.*

a. Taal en schriftelijk werk: Grammatica van Frowein, 1ste stukje pag. 76—177.

b. Lectuur: Leesboek van Frederiks tot pag. 120.

DR. WOLFF.

X. *Rekenen.*

a. Theoretisch: Toepassing der evenredigheden, percentrekening, reken- en meetk. rekenen, tweede en derde machts worteltrekking.

b. Praktisch: Boeser, 2e verzameling geheel en 3e tot N°. 40.

XI. *Algebra.* Kempees 1e stuk tot N°. 277.

XII. *Natuurkunde.* Naar het leerboekje van Helge: Lichamen in vloeistoffen gedompeld, soortelijk gewicht, luchtvormige lichamen, geluid.

ROEFF.

XIII. *Theorie van den zang.*

VORSÄNGER.

B. Schoolberichten 1882/83.

Hoogere Afdeeling.

In den loop van dit Schooljaar werd deze afdeeling bezocht door de volgende heeren studenten: *S. Salomons*, *S. Sohlberg* (Amsterdam), *M. Monasch* (Gouda), *E. Hamburg*, *A. S. Onderwijzer*, *Ph. J. Gobits*, *T. Lewenstein* en *J. Vredenburg* (Amsterdam).

De eerste vier der genoemde heeren bezitten den graad van Magid. De heeren *M. Monasch* en *S. Sohlberg* ook dien van candidaat in de klassieke letteren. De vier laatstgenoemden den hoogsten rang als godsdienst-onderwijzer.

De theologische lessen dezer afdeeling werden door alle studenten bezocht met uitzondering van *M. Monasch* en *S. Sohlberg*, die slechts ten deele de lessen bezochten, omdat zij den overigen tijd besteedden aan de voorbereidende studie voor het Moré-examen.

De akademische collegiën der literarische faculteit aan de Hoogeschool alhier volgden de heeren: *E. Hamburg*, *A. S. Onderwijzer*, *Ph. J. Gobits*, *T. Lewenstein* en *J. Vredenburg* en wel: de eerste die van Oude geschiedenis, Kunstgeschiedenis en Wijsbegeerte;

de tweede: Latijn, Grieksch, oude geschiedenis, kunstgeschiedenis en wijsbegeerte; de drie laatstgenoemden: Latijn en Grieksch.

De examens, door studenten dezer afdeeling in den loop van dit schooljaar met goed gevolg gedaan, zijn:

a. het candidaatsexamen in de klassieke letteren, door *S. Sohlberg* (November 1882).

b. Het examen tot behoud der studiebeurs door *Hamburg, Onderwijzer, Gobits* en *Vredenburg* (voor de algemeene Commissie van Examinatoren 1883).

c. Het tentamen tot controle van de vorderingen der studenten in de akademische lessen (aan het Seminarium 6 Juni 1883) door *Gobits, Lewenstein* en *Vredenburg*.

Onderafdeeling.

I. Afdeeling Rabbijnen.

3de Klasse, 1ste Cursus.

Deze klasse werd bezocht door de volgende drie kweekelingen: *J. Hillesum, W. Spier* (Weesp) en *L. Frank* (Utrecht).

Frank en *Hillesum* deden in Juli jl. voor de Algemeene Commissie van Examinatoren het examen tot behoud der studiebeurs met goed gevolg.

II. Afdeeling Onderwijzers.

Deze afdeeling werd bezocht door de volgende negen kweekelingen: *A. Bremer* (Hoorn), *N. S. Boekdrukker* (Weesp), *L. Cohen* (Nijkerk), *Aaron Frank* (Rotterdam), *Abr. Frank* (Utrecht), *S. Hamburger* (Maarssen), *G. Linnewiel, B. Mok* en *M. Wolff* ('s Hage).

Bremer, Hamburger en *Mok* verlieten de instelling in het zomersemester, allen in het bezit van den laagsten rang als godsdienst-onderwijzer.

III. Eerste (laagste) klasse.

2de Cursus.

Deze klasse werd bezocht door de volgende 22 kweekelingen: *M. Bakker* (Amersfoort), *H. van den Berg, A. Cohen, E. Cohen* en *M. Cohen* (Arnhem), *N. Davids, L. Dünner, E. Italie* (Lemmer),

M. Lievendag (Borne), *J. Rabbie*, *J. S. Roos*, *S. A. Rudelsheim*, *A. van Thijn* (Zaandam), *B. Turksma* (Leeuwarden), *H. Vleeschhouwer* (Groningen), *I. Zwarts* (Utrecht), *A. Blok* (Groningen), *I. de Groot* (Delft) *A. S. de Levita*, *E. Polak*, *B. Pos* en *I. Smalhout*.

De bestanddeelen dezer klasse beloven ten grooten deele zeer veel.

Aan het overgangsexamen namen zeventien leerlingen deel. Het had plaats in September ll. den 19en van 8—10 en 1—4 uur, den 20en van 8—12 en 1—4 uur, den 21en van 10—1 uur, den 23en van 9—12 uur, den 24en van 9—12 en den 25en van 9—11 uur.

Het resultaat daarvan was, dat zeven tot de afdeeling Rabbijnen 2e klasse en zeven tot de afdeeling Onderwijzers bevorderd werden.

Italie en *Polak* deden ook in Julij ll. voor de algemeene Commissie van Examinatoren examen als godsdienst-onderwijzers van den laagsten rang met goed gevolg.

Voorbereidende Klasse.

Deze klasse werd bezocht door twintig kweekelingen: *M. Heertje*. *S. J. Hirsch*, *M. Hijmans*, *J. Joachimsthal*, *M. H. Kleerekooper*, *J. M. van Creveld* (Hoorn), *J. Legerman*, *A. Levie*, *A. Prins*, *H. Trompetter* (Hoorn) *I. van Thijn* (allen reeds kweekelingen in den vorigen cursus) *B. Baars*, *M. Baars*, *I. Dünner*, *I. Roe*, *A. Cohen* (Groningen), *D. Sluijs*, *M. Nieweg*, *E. de Vries* (Appingadam) *S. Wijsman* (toegelaten herfst 1882).

In den loop van het schooljaar verlieten eenige de instelling.

Aan het overgangsexamen namen al de overgeblevenen deel. Het had plaats in Sept. ll den 19den van 10—12 uur, den 21e van 8—10 uur, 23e van 1—4 uur, 24e van 1—3 uur.

Het resultaat daarvan was, dat twaalf in de eerste (laagste) klasse werden bevorderd.

Het toelatingsexamen had plaats op Dinsdag 25 September.

Er hadden zich aangemeld vijftien kandidaten.

Toegelaten werden onmiddellijk in de laagste klasse: *A. Hendrix* (Zalt-Bommel), *G. Kleerkooper* (alhier), *G. Koster* (Leeuwarden), *J. B. Schweiger* (Groenlo), *R. Vis* (alhier), *D. Vleeschhouwer* (Weesp), *A. de Vries* (Borculo); tot de voorbereidende klasse: *M. Bonnist* en *N. Dijkstra* (alhier) *A. van Gelder* (Groenlo), *J. Hillesum*, *A. de Paauw* en *E. Wagenaar* (alhier).

Bizondere berichten.

Voor den prijs van het legaat van Mevr. de Wed. Slijper-Voet kwam dit jaar (28 Nissan) in aanmerking: *L. Frank, L. Cohen, H. van den Bergh, M. Cohen, S. Rudelsheim, H. Vleeschhouwer* en *J. Rabbie.* Het lot besliste ten gunste van laatstgenoemde. De anderen kregen schadeloosstelling door eervolle vermelding op hun getuigschrift.

Ook dit jaar ontving een onzer knapste en vlijtigste studenten als blijk van waardeering *f* 50, welke som den Rector tot het genoemde doel toegezonden was door denzelfden edeldenkenden geloofsgenoot, die ook het vorige jaar bij eene gelijksoortige verblijdende familiegebeurtenis op dezelfde wijze zijn belangstelling in ons Seminarium toonde.

Ook in dit jaar heeft de meeste aanspraak op waardeering en dank van allen, die in het Seminarium belangstellen, ontegenzeggelijk het Bestuur der R. Jesaja Kleerekoper-stichting. Immers niet weinige kweekelingen aan onze instelling hebben het uitsluitend aan de krachtdadige en onvermoeide ondersteuning van het zoo even genoemde wakkere bestuur te danken, dat zij hunne studiën kunnen voortzetten.

De jaarlijksche toelage ad *f* 100 door het Bestuur van het genootschap „Steun der Armen" aan een onzer uitstekende kweekelingen verstrekt, werd ook dit jaar weder aan denzelfden kweekeling uitgereikt.

De volgende studenten en kweekelingen genieten gouvernementstoelage: *E. Hamburg, A. S. Onderwijzer, Ph. J. Gobits, J. Vredenberg, L. Frank* en *J. Hillesum.*

Aan de openbare godsd. scholen alhier waren in den loop van dit schooljaar als onderwijzers werkzaam:

a. uit de Hoogere afdeeling: *M. Monasch, S. Sohlberg* en *M. Wolff*, (Burgerschool) *S. Salomons, E. Hamburg, A. S. Onderwijzer, T. Lewenstein* en *Ph. J. Gobits* (Tusschenschool).

b. uit de onderafdeeling als hulponderwijzers aan de godsd. armenscholen: *A. Bremer, G. Linnewiel* en *B. Mok.*

AANHANGSEL.

In het Collegie van Curatoren kwam sedert het vorige Verslag wijziging. Op Ulto. December 1881 was het samengesteld uit de Heeren *A. C. Wertheim,* Voorzitter, *S. W. Josephus Jitta,* Onder-Voorzitter, tevens waarnemend Secretaris, *B. S. Ries,* Thesaurier, *M. H. de Lima,* Prof. Mr. *J. E. Goudsmit,* Hoogleeraar te Leiden, *J. E. Andries,* te's-Gravenhage.

Sedert ontviel aan het Collegie Prof. Mr. *J. E. Goudsmit,* Hoogleeraar te Leiden. In die vacature, alsmede in die ontstaan door het ontslag, genomen door nu wijlen den Heer Mr. *J. Pinner,* in leven lid-Secretaris, werd voorzien door de benoeming van de Heeren Prof. Mr. *T. M. C. Asser,* Hoogleeraar te Amsterdam en Prof. Dr. *S. Rosenstein,* Hoogleeraar te Leiden.

In het Collegie van docenten kwam geene wijziging.

Het Collegie bestaat uit de Heeren:

Dr. *J. H. Dünner,* Rector.

L. Wagenaar, Conrector.

Dr. *D. E. W. Wolff*
Dr. *H. E. Toe Laer*
F. Roeff
J. E. Polak Jz.
W. Pakkedrager

} docenten in de Oude en Nieuwe (Hoogduitsche, Fransche en Engelsche) Talen, Wis- en Natuurkunde, Cosmographie, Natuurlijke Historie, Pedagogiek, Nederlandsche taal- en letterkunde, Algemeene Geschiedenis en Aardrijkskunde.

J. D. Wijnkoop
J. M. Content
B. v d. Velde
U. P. M. Hillesum
M. S. Canes

} docenten in den Talmud, Exegese, Hebreeuwsche taal- en letterkunde, Joodsche Geschiedenis, Wijsbegeerte van den Godsdienst en Homiletica.

J. Vorsänger, docent in de beginselen van den Zang.

Onderwijs genoten

op 1 Januari 1882 — 50 studenten en kweekelingen, waaronder 10 betalenden,
„ „ „ 1883 — 58 „ „ „ „ 8 „

Aan de akademische lessen namen deel in 1882 — 5 studenten.
1883 — 4 „

De uitgaven daaraan verbonden, werden (in 1883 voor 3 hunner) bestreden uit de middelen der inrichting.

De inkomsten der inrichting waren in

	1882	1883
Bijdrage van het Rijk	*f* 7000.—	*f* 7000.—
Id. „ de Nederl. Israël. Hoofdsynagoge te Amsterdam	3600.—	3600.—
Id. „ het Collegie בית המדרש עץ חיים te Amsterdam	150.—	150.—
Id. „ de Nederl. Israël. gemeente te 's-Gravenhage	60.—	60.—
Id. „ Amersfoort, Arnhem, Groningen ad *f* 25	75.—	75.—
Id. „ Dordrecht, 's-Hertogenbosch, Middelburg en Utrecht ad *f* 20	80.—	80.—
Id. „ Haarlem	15.—	15.—
Id. „ Alkmaar, Eindhoven, Gouda, Helder en Hilversum ad *f* 10	50.—	50.—
Id. „ Weesp	7.50	7.50
Id. „ Coevorden, Maarssen en Brielle ad *f* 5	10.—	15.—
Id. „ Veendam	2.50	2.50
Id. „ gemeenteleden te Amsterdam	1184.—	1111.87½
Id. „ „ te 's-Gravenhage	35.—	35.—
Schoolgelden	200.—	193.75
Eigendommen	676.93	1408.50
Giften en diversen	650.97	436.32

Daarentegen werd uitbetaald aan

	in 1882	1883
Doceerend personeel	*f* 8350.—	*f* 8650.—
Akademische lessen	220.—	180.—
Leerbehoeften	509.79	455.81
Uitbreiding der Bibliotheek *)	256.61½	248.33
Remuneratiën voor kleedingstukken *)	252.70	251.35
Kosten van administratie, verlichting, verwarming, verzekering tegen brandschade, onderhoud der gebouwen en meubelen, bode en huisbewaarder	3777.03	3674.83½
Uitbreiding der lokalen voor onderwijs en de Bibliotheek en verbetering der gebouwen	4090.—	—.—
Schulddelging, aangegaan tot verbetering van de gebouwen (aflossing van een renteloos voorschot van *f* 4000.—)	500.—	400.—

Van de middelen der Stichting, in het leven geroepen ter vereeuwiging der nagedachtenis van den Eerw. Heer J. I. Kleere-

---

*) Deze beide posten zijn uitvloeisels van een legaat door wijlen den Heer E. B. Rubens onder die voorwaarden aan de inrichting besproken.

koper, werd in 1882 *f* 175 en in 1883 *f* 200 beschikbaar gesteld voor de aanschaffing van kleedingstukken voor minvermogende kweekelingen.

Giften werden ontvangen in 1882:

van	A. G. L.	*f* 2.50
„	M. D. K.	75.—
„	den Heer Mr. M. H. Godefroi	300.—
„	N. N.	50.—
„	J. D. S.	50.—

In 1883:

van	N. N.	*f* 25.—
„	den heer Leip Joseph	12.—

terwijl de gelegenheid om ter Synagoge te kunnen offeren, sedert 1 Januarij 1883 gegeven, tot uitkomst heeft gehad de ontvangst van 363.17

NAAMLIJST

der bijdragende leden op Ultimo December 1883 te Amsterdam en elders.

(In alphabetische volgorde.)

M. Abrahamson
M. L. van Ameringen
J. E. Andries ('s Hage)
N. E. Andries
Jb. H. Arons
E. I. Asscher
I. J. Asscher
Mr. C. D. Asser ('s Hage)
Mr. E. I. Asser
Prof. Mr. T. M. C. Asser
B. D. Barentz
M. E. Barentz Jr.
Mevr. L. Beer-Monk
M. J. de Beer
P. R. van Beever
M. I. Beit
E. J. Benjamins Jr.
G. Biallosterski
Mr. D. Binger
Julius Boas Berg
D. Bottenheim
M. de Brave
L. S. Brouwer
R. Callmann
H. J. van Campen
D. H. de Castro Mz.
E. S. Catz
J. Con
J. M. Content
M. J. Content
I. J. Coppenhagen
Mr. C. A. Cosman
H. B. Couzijn
B. L. Davids
L. Delaville
P. M. Diamant
G. van Dien
Louis Duitz
J. D. M. Du Mosch
Dr. J. H. Dünner
E. Eisenmann
A. S. Z. Eitje
B. E. Eitje
Ph. Elte
G. Eltzbacher
Julius Eltzbacher
B. E. van Embden
Wed. E. van Embden
A. van Es
Van Es & Joachimsthal
Sam. Fedder
M. M. Fles
Forster & Davids
E. A. van Gelder
B. Gompertz
Wed. L. B. Gompertz
Wed. M. B. Gomperts
B. L. de Gorter
I. M. Goudsmit
N. N. Goudsmit
S. M. Goudsmit
G. S. Hart
D. L. Hartog
Wed. Mr. H. A. Hartogh
S. E. Hen
Isaac Heymann
H. I. Hijmans
U. P. M. Hillesum
Jb. Hoofiën (Utrecht)
A. Hoorenman
I. J. Jacobson
I. Jacobson Jz.
A. J. Joachimsthal
Wed. J. S. Joachimsthal
S. W. Josephus Jitta
W. Josephus Jitta
M. D. Kalker
F. L. Kattenburg
A. A. Keyser
Wed. E. A. Keyser
J. A. Klatzer
A. van Kleef
M. van Kleef
E. Kleerkooper
M. I. Kleerekoper
B. B. Koch
S. L. Konen
A. S. Konijn
S. Konijn
E. B. Kulker
I. B. Kulker
M. H. Kijzer
R. J. Kijzer
M. L. de Lange
S. Lehmans
H. M. Lehren
J. L. Lehren
L. Levie
Gebr. Levisson
Mr. E. van Lier
S. M. van Lier
M. H. de Lima
Isidor D. Lioni
Jacq. D. Lioni
A. D. Lissauer
J. E. Lissauer
L. M. Lissauer
S. S. Lissauer
A. I. Lob
M. I. Lob
A. van Loen
E. J. Loonstein

N. M. Löwenstamm & Co.
J. H. van Maarssen
Dame de Markas
A. May
Jacq. S. Metz
J. L. Mok
S. Monk
A. J. Mossel
S. M. Muis
Jacobus Mulder
M. J. Muller
Mr. F. S. van Nierop
L. M. Norden
J. Oppenheim
M. Orpes
W. Pakkedrager
A. G. Parser
T. E. Philips
T. I. Philips
J. A. M. Polack
M. J. Polack
Mr. A. Polak
A. S. Polak
Mr. D. Polak Daniels ('s Hage)
E. A. Polak
Jacobus Polak
Mr. B. J. Polenaar
M. A. Pols
J. S. Pop
S. L. Pop
V. E. Potsdammer
L. Prins
L. P. Prins
B. S. Ries
M. Roest Mz.
J. J. de Rooij
Dr. S. E. Rosen
G. Rosenthal
H. A. Rozelaar
B. A. Rubens
B. S. Rubens Jr.
Wed. J. E. Rubens
M. S. Rubens Jr.
Maurits Salomons
S. M. Salomons
Ludwig Samuel
M. Sanders
H. N. Schaapvel
S. M. Schatz
M. A. Schornisheim
T. Sjouerman
M. L. Sloog
Jacob Sluijs
Wed. J. S. Slijper
S. E. Slijper
E. A. Snapper
B. J. Snoek Jr.
A. S. Snuijf
A. J. Stokvis
B. I. Stokvis
Dr. J. B. Stokvis Jr.
I. A. Stork
L. A. Stork
M. G. Tabak
S. E. Tal
T. Tal (Arnhem)
Wed. Z. T. Tal
M. Terveen
I. Tas Ez.
A. Vedder
J. Veershijm
B. van der Velde
E. Visser
W. Visser
E. S. van Vliet
P. van Vollenhoven
Eduard Voorzanger
D. Vos
H. J. de Vries
M. de Vries
S. M. de Vries
H. A. Wagenaar
J. D. Wagenaar
L. Wagenaar
A. Wertheim
A. C. Wertheim
Mr. J. F. Wertheim
J. J. van Wezel
H. Wolff Iz.
M. Wolff Iz.
D. H. Woudhuijsen
J. D. Wijnkoop
Meijer W. Zeckendorf
G. B. Zeehandelaar
J. P. Zwart